

“লায়ৰবা হায়বসিনা য়াওল দিহৌ অমসুঁ ক্ৰাইমগী অপোকপনি।” –Aristotle

হোহোহো

লাইৱেল লাৰা য়াওল্লো

— নোমিতা শোংবান্ধাবম

লাইৱেল লাৰা য়াওল্লো

মৈতৈ লৈপাক্তী লাইৱেল শা

লাইৱেল মতুং ঙাইনৰা

ঙসিদি কদায় চংখ্ৰবগে

লাইৱেলসু মকোক মটৈ

চিহুনা তাশিল্লগা খাঙলত্ৰা।

ঙাইনৰা ময়াম্মা কদয়দা

মটৈ ময়া চিহুনা

লৈখ্ৰবা লাইৱেল লাৰগী

মটৌ য়েংলিত্ৰা ঙাইনৰা

থোৱক্লো লাইৱেল লাৰা

ঙাইনবসু থোৱক্লো য়েংলগে।

কুইনা উৰক্ত্ৰা লাইৱেলগী

মতিক ময়াই অখৌৰা

কদয়দা চংখ্ৰে মাঙখ্ৰে

মৈতৈ লৈপাক্তা লাইৱেলগী

চাদা নাওদা লৈত্ৰেৱা

লাইৱেল লাৰা য়াওল্লো।

পুৰ্ণিংগী ৰা (চ)

— নন্দলাল ৰোয়

যৌৱানী মেদাম ৰা ঙাঙখিদৰে

আনেক্তী মৰীনা য়েংখ্ৰমালে লৈতোন্দা

ৰাশি য়াওদ্ৰবা কংলৰা মায়থোঙদা

ফজৰনিদা থল্ধালগী লৈৱাং নাচোমদো।

তোৰুংদা পৈৰিবা উংকী মপৈ

চঙজফম শঙলন্দা কপ্পিৰা মীয়াম

মেনিফেক্টেগী লমায়গী থৌশিল পৱেংলা

নোংমতসু ফোঙদোকট পেন্দৰা ৰাইহৈ।

নখোৱগিদি নচা নশু শিদি

অকা-অকুম দোলাই তোলি

মুঙাং থক্লি সিয়ামনা ঙক্লি

মায়কৈ অমদনা বলি হামেং।

ঐথোয়গী অশোয়ৰনি

— গ্ৰীকাংজম নন্দকুমাৰ

নোেজু থাসু লোহিত্ৰে

বসন্ত ঋতুগী নুমিংসু তাম্ৰে

কুমওন অমা লানখিদুনা

কুমওন অমা অমুক লাক্সৰসিদা

কান্ধা নুমিংনো ঙাইখিগদৰা।

ঙক্ৰিৰি ঙাইখিগনি তাদ্ৰিৰা মন্য

অদো তানৰা লাডিখিগনি খুংতা

পেন্দৰগী ৰাকৎ পায়ৱদুনা

ৰাকৎ মীফম ফমখিগনি।

কনাদা ৰাকৎলিৰনো কনাদা

কৰি পেন্দৰা হায়ৰিবনো,

শাওবু শাওৱকই মতিক চাদ্ৰৰা

মথৌ মশক খঙদ্ৰৰা লেবাক্তী

মপী-মপা ওইবশিং, মীচম মীয়াম ঐথোয়গী

অশোয়ৰনি কেগে মটৈ খল্লগা

বৃদ্বী ওইনৰা ঐথোয়না শেমজক্ৰবনি

মীহুং খনৰা মতমদা মতিক চাদ্ৰৰা

মশাগীতা খনৰা মীৰু মীয়ামগী মীহুং

ওইহল্লৰা ঐথোয়গী অশোয়ৰনি।

থন্মোয় পাংকী থ্থাল

— খাইদেম বোৱসিংহ

নোকমি নোকমি নঙগী

জিবান অনীনা লেঙবদা

শব্দুদু তুং ইল্লে

নাভোন নাকচিগী।

মিংল্ৰা অনীসু য়াওৱক্ৰে

চুৰা অনীসু লেঙলক্ৰে

চেইৱ শল্লাংসু ফৱ-ফৱ

নঙগী মোমোনবদা শুৱে।

পুৰ্ণিং খৌইমুনা অমুক্ত্ৰ

লৈৱাং লৈয়োন নকচনীং

মালায়া নুংশিং নামিৰনা

থোঙদাফমবু খঙহুদৰি।

কামদৰে হল্পগে লাপথোকট্

নুংওনৰা লৈনম্মা চিখিনবী

তাৱে খঙলে চুন্নৈ লৈৱাং

নঙগী ফজৰদি য়েংনবনি থস্থাল।

বিৰ্যাদদা ভাইনৱগে পোলেই

লোনথোক্তা ওইৱগে খৌইমু

য়াচংলক্ৰে মত্সা কৌৱক্ৰে

নঙদি শাংহৌখো নীংথিৰা।

হায়নৰা লৈ

— তোলাচৌ শমজেংশাবম

গ্বাইদৈ নুংঙাইৰা লৈফমদি

নুংশি চামা হিংমি়নবনি

মীপুম খুদিং অমগা অমগা।

গ্বাইদৈ থৌইৰা লন্দি

হকচাং ফনা লৈবনি

লন-থুম সনা-লুপা

ফনা য়াম্মা লৈৱসু

নুংঙাইৰা ফংলৈই পুস্দি

হকচাং ফংত্ৰ মহাক্তি।

অখৌইৰা লাইনীংনি হায়নৈ

থৱায় পানৰা খুদিংমকপু

নুংশিৰা ওদ্ৰা মহাক্ত।

কল্লক মিহৌ অশাউৰা

লাকশিন ওদ্ৰা মীশক্তু

হায়নৈ অশিংৰা মীশক্লি।

মাঙহন ঙল্লোই হাণ্ডেক্ৰবনা

ঙমগনি নুংশি লীপুমা।

চাউৱ মা্লেম পৃথিৰী

লাইনা থাৰা লয়ী

মীপুম খুদিং ফংনৰা

নদোম হেমা পাল্লনু

হায়নৰা লৈ কাউফদে।

অশেংবা

— বসন্তি দেবী পৌদেল

নুমিং খুদিং এনা য়েংদুনা লাকখিৰা

এগী শকয়েং মিংশেলদা

নোংমদি অহোংবা লৈৱক্ৰে

এগী ফজৰৰা মায়থোঙদা

লোংলগে ঙমদে

অতাঙৰা ক্ৰিম, কস্প্‌স্ট

লৌইনা অৱেদ্ৰা তাৱক্ৰে

ফাৱগে ঙমদে

সুম সুম হেঞ্জিলক্ৰে

চহী য়ামশিল্লকপনা

খুইৱৰা এগী মায়থোঙসে।

মতম নঙসু খঙহৌদনা

মীওইৰা ঐথোয়বু

শেদ্বীৱে লীলাগী ওল্লেখক ওল্লেখকা পাট

অঙাং, নহা, অহল শেদ্বীদুনা

খঙহুনবীৱে মীওইৰা ঐথোয়দা

পুঙ্গিগী অশেংবা ৰাহহেছক।

মিংয়েংদুগী ৰাংমদা

— নিংযৌজম বিমোলা লৈমা

শক্লোন্তবু লোংলিৰী

অৰাববু নুংঙাইবনি খল্লিৰী

লৌনম লাংদা থুবুকী।

থাজক্ৰৰা খোঙফমদা

হঞ্জিন হঞ্জিন খুদি

কয়াৱক থীৱুকী।

নুংঙাইৰা ফংগদা খল্লবী

নুংঙাইৰা শৱক ফংখিদ্ৰবী

অৰাৰা কয়া লোংখিন্দুনা।

মোমোন্তা নোক্তুনা খাঙলিৰী

মিগী মিনোক মেশা মৰক্তা

ৰাদববু শাৰিৰী।

নুংঙাইৰা পান্ধী শকহেনবী

ৰাৰৰা পুঙ্গিনা পান্ধী নুংঙাইৰা

নুংঙাইবদি পাল্লগা।

অৰাবাদি কৱিগী কিৰিৰা

খাঙউ নঙগীসু লাক্কনি

মল্লৰা থাশিগী অহিদো।

পূৰ্ণিমাগী অহিং ওইন্য

তৰু-তৰুৰা ৰাখল লাক্কনি

ঙমগনি নখুংনা মুথংপা মেৱিৰু।

খাঙৰা তশ্মু ৰাৰা লৈতবনি

নোংমদি শোয়দনা লাক্কনি

নঙগীসু পূৰ্ণিমাগী অহিং।

পান্শুইদকো নেতা ইৱাবত

— নাওৱেম মঙ্গি

পান্শুইদকো নেতা ইৱাবত

নঙদা ওইহমীংথিৰা মণিপুৰ

শলাক শাৱে ঙসিদি

ঐথোয়গী নেতা শাবশিং

মীথিৰোং মীতস্থাল ওইৱল্লে।

নঙদা তাক্সদা লঙ্গীদো

ওন্ম-তৈননা চংখৰে

মশাগী কামবতা থিখৰে

মীখোঙ কোনবদা ইকায়দ্ৰে।

নঙগী নপোক নুমিতদা

নঙবু নুংশিৰা শাদুনা

ঙাঙলিৰা ৰাঙাঙ শঙাঙশিং

তনীংথবনা নাসে মেনীংলে

য়েংনীংদৰনা নাৱে মিংসে।

নীংতম লান

— মৌইৱাংথেম কুলচন্দ্ৰ

খুংতা থাঙশাং

পায়দুনা

লেপ্পি চিংমায়’দুদা

নীংতস্ৰা ঙক্লৰা।

মাগী থাঙহাই

খুদিংদা

মোংশোংদগী

পাইথোৱকই

নীংতস্কগী খোল্লাও

লাউদুনা।

গুহা মনুংগী

হঙেইনা

চোঙখং-চোঙখংনা

লান হৌৱি

নীংতস্ৰা ফংনৰা

লান!

শঙ্গোলদা পুঞ্জিৰা

লম্ফাং তল্লা চংলি

নীংতম-য়াকইৱোল

শক্তুনা!

ওহ! মতম অমগী শুমাং লীলাশিংদো নুংঙাইবনিদা

মতম মতমগী ৰাখল

মাখনোমনি মোংসাৰা

মীওইবনা ৰাৱক্লৰা মতমদা পোথানিঙি। পোথাবা হায়বসিনা পুৰ্ণি় হকচাং,ৰাখল লোয়নমক্তা নুংঙাইহল্লি।হকচাং কলহল্লি। চোকথক্ৰৰবা কয়াংশিং তেকখংহল্লি। পোথাবগী মখল কয়ামুক লৈ। মাগী মাগী হৈনৰা মওন্দা মীশিংনা পোথানৰা পাট্‌ম্ৰ থিঁনে। কনা অমনা ৱেডিও তাৱগা পোথানৈ। কনা অমনা হোলদা সিনেমা, ড্ৰামা য়েংৰা চংনে। কনা অমনা লাইৱিক পাৱগা অৰা-পোথানৈ।

কনা অমনা,মফম চাৰা লস্পাক্তা,অটৌৰা উখাদা মৰূপ-মপাংশিংগা উন্নদুনা ফশিয়ৱগৰা,ইমুং মনুংগী ৰাৱী শাদুনা নুংঙইনা পোথানৈ। অতোপ্পা পোথাফম খৱদি,হৰাউ-কুইয়া ৰাৱী লাইৱিক, খোংজোম পৰ্ক,পেনা ঈশৈ তাবনি। বাসক ঈশৈসু যষ্ট্টি পূজাদা য়াম্মা তৌনৱশ্মী। নহা-অহল খুদিংমক্ৰা বাসক ঈশৈ পাম্মা তানখি,য়েংনখি। হায়জৰিবসি মতম খৱ ঙক্লিঙৈগী ৰানি।

শুমাং লীলাবু যত্ৰাৱালিসু হায়নৱশ্মী। শুমাং লীলা নংত্ৰগা যত্ৰা ৰালিনা মপাল ফৱিঙে,শাহৌ কল্লিঙৈগী মতম অমা লৈৱমখি। শুমাং লীলানা খুৱাইদা অটৌৰা যৌদাং লৌৱকই।শুমাং লীলাগী ৰাৱাদি,মণি-মমৌগী, অৰা-অনংগী,মৰূপ-মপাংগী,যুস্থানলোন-খুৱাইলোনগা নক্লৰা ৰাৱিশিংগা শান্নাবনি। লৈমা নিংযৌগী ৰাৱী, অকন-অযৌগী ৰাৱিশিংসু লৈখি। শুমাং লীলাদা শান্নৰা যাদৰা ৰাৱী লৈতো। মাটেট্‌ ক্ৰাইস্টেগী ‘দি প্ৰিজন্‌ৱ’ বু ‘পুৰ্লি বন্দি’ অমদি চৌপ্পনগী ‘গোল্ড ৱস’পু’সনগী থোনি হায়না অথোকপম তেমনচৌনা হদেদক্লো শান্নাখি। সেক্সপিয়াৱগী হেমলেট শুমাং লীলাদা শান্নাখি। সাইল ফিল্মনগী লীলা, ‘সি আই দি ৱান ৱান সভে’ কৌৰা শুমাং লীলা ফাওৰা লৈখি। মখল ব্ৰীদা মথংশিংনা,ফগী লীলা (থোক লীলা),পৌৱানিক (নিংযৌকোন ৰাৱীদা যু্‌ফম ওইৰা),মৌহিৱাং পৰ্ক (মৌহিৱাং কংলৈৱোলদা যু্‌ফম ওইৰা) অমদি সমাজিক (মতমগী ৰাৱীদা যু্‌ফম ওইৰা),অসিনচিৰা লীলাশিং মথং-মনাও নাইনা,লৈকাই লৈকাইদা,খুনশিংদা কৈয়না চংতুনা শান্নাখিৰা ঐথোয়না উইহাখি। উইহৌ-খঙহৌদৰা অন্তৰবা মতমগী লীলাসু কয়া অমনি।

ফগী লীলাগী হৌৱকফমদি খুল্লভনি, যণজাপুংদনি। মীয়াম মৰক্তা ফগী তৌবদগী ফগী হৈবশিং কোনুন্দা কৌখংতুনা লৈপাক নিংযৌনা থোক লীলা হায়না শকখঙলৰা আৰ্ট্‌ফোৰ্ম অমা ওইনসু লাক্ত্ৰবনি। মতুং তাৱকপদা ‘ফগী লীলা’ হায়না খঙনৰা হৌৱকখি। ফগী লীলা অমদি থোক লীলাগী ওইনসু হৌৱক ৰাৱী তোঙদা লৈজৱি। পৌৱানিক হায়ৱগা খঙনখিৰা লীলাশিং খৱদি-পুৰাণ মে থাৰা,নোইন ফৰা,শায়েন শাৰুৰা,পিদেয়ু,নিংথেমচা অহুম,নল-দময়ন্তি অমদি তাল্লা অসিনি। অতৈ শুমাং লীলা ময়াম অমসু লৈহৌৱি মফম অসিদা খৱতমক পজুবনি। পৌৱানিক হায়না খঙনৱগসু লাই-তিঙ্গী ওইৰা ৰাৱীদা শাৱৰা শুমাং লীলাসু মৰক্তা লৈখি। লীলা খৰা পনৰা তাৱবদি-হৱিহুদু,পাছেইহী শায়েমাচিংবনি। য়াম্মা ঙকুপা অমনা, মপান লমগী ৰাৱীদা যু্‌ফম ওইৱগা শেদ্ৰা লীলাশিং-সেতা চৱিত,সাৰ্বিত্ৰি সেতাবান,হিৱিহুদু,চন্দ্ৰজিনিচিৰা শুমাং লীলাসু শান্নাখি। শুমাং লীলাগী মৰুওইবদি মীয়ামবু নোকহনবনি। নোৱিক্ৰিৰা মতাং য়াওহুদুগদি শুমাং লীলা ওইৱকখিৰে।

মথংদা,মৌহিৱা পৰ্ক হায়ৱগা খঙদৰা শুমাং লীলা অসিনি। লীলা মখল অসিগী ওইনা শান্নগদৰা কাজুবু অসিদিমশীং য়ামদে। মৌহিৱাং পৰ্ক শুমাং লীলা অসি কুপ্তানা নৈনৰা য়াবা অমনি। মৌহিৱাং পৰ্ক লীলাদি লমদম অসিগী মৌহিৱাং কংলৈৱোলগী তাক্ক অমগী ৰাৱীৰু শুমাং লীলা ওইনা শান্নাবনি। লীলা মখল অসি আক্টি অমনা হেজা শান্নৰা খৱ ৰানা থোকখি। জগোয়-ঈশৈ,থাং-তা হৈৰা,মীওইশিংনা মৰুওইনা শান্নৱকখি। মথংদা, ‘সমাজিক লীলা’ হায়বসি লৈৱি। লীলা মখল অসিনা মীয়ামগা খৱ হেমা নকশিৱৰা ৰাৱীদা মতম মতমগী থৌদেকশিংদা যু্‌ফম ওইৱগা শান্নৱকখি। অহনৰা খাঙ লীলা ইখিবসি নিংঙোদুম অঙৌতোমি। থেংখৱকপদা মশক নাইৰা লীলা ইবশিং লৈৱকই। মৰুওইৰা অইৰা খৱৎ পন্দৰা ঙমদে। হাওবম তোদ্ৰা,জি সি তোদ্ৰা,মাইবম ৰামচন্দ্ৰন,ঙাইৰাংবম ইৰাংহল,অথোকপম তেমনটে,থাংজম বীৱচন্দ,য়ুম্মা ৰূপচন্দ্ৰ খোয,চনা লুখৌই,ৰাজনে তেইজাল্পা অসিনচিৰনি। হাওবম তোদ্ৰা অমদি জি সি তোদ্ৰাদি শুমাং লীলা অতল্লা ইৰা নভে। মথোয়না ইখিৰা ড্ৰামাশিং শুমাং লীলা কাজুবুনা শান্নাখিবনি। শুমাং লীলা য